

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ В РОМАНАХ

Ярослав
ЯРІШ

СПОВІДЬ
З ТОГО СВІТУ

ІСТОРИЧНИЙ ТРИЛЕР

ХАРКІВ
«ФОЛІО»
2015

Пролог

Навколо шуміли старі липи. Вітер пробіг поміж їхніми товстезними стовбурами, шугонув прибережним верболозом і понісся далі понад річковою гладдю. Поміж деревами блукали слота і сірість, обіймаючи мрякою, напуваючи дощем та заколисуючи шумом у верхівтті.

Небо нависло густими сірими хмарами і все плакало, плакало, плакало. Кажуть: воно живе — небо. Йому з висоти все видно... Ще недавно це небо посміхалося зорями, підморгувало молодим місяцем купальській ночі — як раптом почервоніло. На сході. Ні, то не сонечко вставало з-за пралісів, аби дати людям теплий літній день. То була заграва: горіли містечки й села по той бік Верещиці. Прийшла біда, тож і плаче тепер...

Цей муж лежав нерухомо просто в калабані. Він дивився своїми вже скляними очима на те сіре небо, що плакало над його тілом. Муж не рухався — гримаса болю запеклася на обличчі. Грубі краплі з розгону падали на чоло, щоки, бороду, стікали по волоссю. Вони поволі змивали той біль — лице ставало спокійнішим.

Вишита дивним орнаментом сорочка була закривавлена, рана у грудях стала смертельною. Тіло уже б мало задубіти за цей час... Навкруги зліталися ворони і дивилися з гілля на чоловіка, однак підлітати не наважувались — щось їх стримувало. І тільки дощ, не боячись, і далі обмивав загиблого...

Раптом чоловік застогнав. Очі заплющилися. Видихнув. Тоді вдихнув, а далі ледве-ледве підняв свою важку правницю і став нею обмацувати рану. Це приносило мужеві біль, так що він кривився стогнучи. Втомився. Полежав іще трохи, а тоді, зібравши усю свою волю, сів. Дощ раптом посилився, і полило наче із відра. Чоловік, похитуючись, витер долонею воду з обличчя. Очі його кліпали — їх пекло денне світло. За

мить звикли. Муж почав шарити по калабані, щось шукаючи у брудній воді. Його рука натрапила на сталеве лезо — і він витяг великий меч. Ще трохи посидів, тримаючи лезо на колінах, — відпочивав, немов після важкої роботи.

Довго сидіти не можна: треба вставати. Спираючись на руків'я, стогнучи, чоловік підвівся. Мимоволі ще раз помацав рану, тоді ж брудною рукою знову витер мокре від дощу обличчя.

«Добре погуляли», — мовив про себе і почав оглядатися.

Навколо нього валялося багато тіл. Дехто лежав мирно, ніби й справді спав після доброї п'ятики. Але більшість були порубані і тепер «валялися» із розрубаними головами й пробитими животами в смердючих калюжах із багна, крові й дощової води.

Муж був дуже могутньої статури: усім богатирям — богатир. Він розірвав на собі сорочку, здер із себе, оголюючи груди, витер лезо меча, так що воно тьмяно посміхнулося краплям дощу.

Його звали Михайлом. Він пам'ятав усе: ніч на Купала, сміх, співи, багаття. Дикі поганські забави... Тоді враз страшний крик:

— Обри!!!

Січа була зла і немилосердна — поле засіяне трупами і своїх, і чужих. Михайло все дивився навколо себе: трупи, трупи, трупи... І вороння на деревах. А незабаром і вовки прибіжать — уже, певно, занюхали свіжу кров і крутяться десь неподалік.

Михайло поволі пішов у бік річки: там, у густому верболозі та очереті, мали поховатися від степовиків жінки і діти. Стиснувши меч у руці, він крокував усе швидше. Його рана вже майже затяглася, могутнє тіло набирало пружності, рухи ставали меткі, а погляд — яснішав...

Михайло, не збавляючи кроку, спустився схилом, що густо заріс травою, і вийшов на берег річки. Тут стояв жертovníк. Колись стояв. Зараз же він був спаплюжений, розгромлений, спалений. Навколо жертovníка так густо насипано трупів, що неможливо було перейти, щоби не наступити на чиєсь тіло. Мужі стояли на смерть... Кров, руки, очі — усе було перемелено жорсткими жорнами... Побачив Михайло і кілька

замордованих жіночих тіл — не встигли сховатися. Або не захотіли, залишившись зі своїми чоловіками до кінця.

Надивившись на цю страшну картину, він пішов понад берегом. Ішов усе швидше, немов хотів застати хоча б когось із живих у цьому царстві мертвих. Раптом десь почувся жіночий крик. Михайло прискорив ходу, а тоді побіг.

Дощ перейшов, та сонце все одно не наважувалося виходити з-за густих хмар. Вони й далі висіли над самою землею, чекаючи вітру, аби він поволі посунув їх далі. Було тихо.

— Рятуйте! — знову розпачливо вигукнула жінка, поруючи цю мертву тишу.

Степовик ударив її в лице так, що вона впала на землю. Озирнувся. На галявині було чимало обрив, однак кожен із них займався своїми справами, а за ним спостерігало лише декілька.

— Давай трахни її. Ти ж мужик, чи хто? — вишкірився Біда.

Вожаку степовиків, що виконував цю езекуцію, така думка прийшлася до вподоби, однак він цього не показав. Поволі нахилився, узяв напівпритомну свою жертву за косу і почав підводити.

— Чекай, — стримав інший на ймення Недоля. — Ти, Половий, маєш дати їй вибір.

Вожак відвернувся і сплюнув.

— Ми, обри, нікому вибору не даємо. Має бути завжди по-нашому, беремо, що хочемо. За нами — сила, а отже, ми можемо робити те, що нам заманеться.

Недоля посміхнувся:

— Ти помиляєшся, Половий. Згадай собі, як колись сам стояв перед вибором? Де б ти був зараз, якби я не підійшов до тебе та не запропонував дві дороги: ліворуч і праворуч?

Половий мовчав. Недоля продовжив:

— Тинявся б ти зараз поміж Доном, Волгою та Окою у пошуках нових пасовищ для своїх ведмедів! Тоді ти послушав мене, тож тепер ти — цар! Цю корону ти здобув, грабуючи багаті землі слов'ян. Та чи зможеш ти її втримати? Чи зможеш насолодитися всім награваним?

Половий мить постояв мовчки, тоді зазирнув в очі своєї жертви. Жінка тремтіла від страху, однак не побоялася глянути на нього. Із розбитої губи текла кров, та, незважаючи на це, вона була тоді дуже гарною.

— Я даю тобі вибір, — почав степовик. — Ти мені віддашся — і я перестану тебе бити. Навіть нагодую. Якщо ні — ти помреш.

Схоже, для жінки вибір був очевидний.

— Ліпше смерть.

Половий поглянув на Недолю, той мовчав. Оброві не сподобалася ця відповідь, він дуже хотів, щоби жінка зробили «правильний» вибір, тому підняв ставки.

— Я заберу тебе за Дон, до свого дому. Будеш моєю дружиною і царицею. Житимеш у розкоші. А коли ні — то я віддам тебе на поталу своїх людоловів. Ти помреш у муках, а твоє тіло роздиратимуть дикі звірі. Вибирай, — ще раз наполіг Половий.

Жінка опустила очі, готуючись до смерті.

— Ніколи!

Вона і справді була дуже гарною, і з неї вийшла б добра цариця. Одначе ця жінка вибрала інакше. Половий видихнув, тамуючи гнів, тоді почав добувати свій меч, поволі заніс його над головою жертви. Вона навіть не охнула.

— Шкода, — натомість зітхнув Недоля.

— Зупиніться!

Михайло чорною тінню вислизнув з лісу, а голос його був такий різкий, що обри аж здригнулися з несподіванки. Завмерли. Один Недоля почав поволі підводитися, раптом ухопив бойову сокиру і кинув нею у Михайла. Смертоносна зброя профурчала, обертаючись у повітрі.

— Зупинися! — ще раз наказав муж — і від його голосу сокира застигла на півдорозі.

Усе затихло. Навіть липи старі перестали шуміти. Завмер вітер. Річка стала, зупинивши свою течію. Обри також застигли: хто стоячи, хто балакаючи, хто підносячи до рота ситний слов'янський хліб. Катована жінка також застигла поглядом, дивлячись на Михайла своїми великими виразними очима.

Підвівся лиш той, хто не був людиною, — Недоля.

— Чого тобі треба?

— Я прийшов по неї.

— Опа-ча, — вишкірився степовик. — Вона зробила свій вибір, так що ти тут нічого не зробиш, білий! Вали звідси!

— Я не відступлюся, — твердо відповів Михайло.

Демон перестав шкіритися, натомість нагнав на себе страшну гримасу гніву.

— Не жартуй зі мною, Михаїле! Нас тут четверо, а ти — сам-один! Сила — за нами!

На підтвердження цих слів позаду Недолі стали Біда, Лихо і Малий. Михайло мовчав, навіть не думаючи відступати. Недоля добре це бачив, тому вів далі:

— Ти готовий віддати своє життя за оцю жінку? Вона ще трохи — і буде наша. Ти не бачив, як блиснули її очі, коли обрин сказав їй про царство, про розкіш. Про життя! Вона лише жінка, а жінки завжди лягають під сильнішого. Тому, мій білий друже, зникають цілі народи, хоча люди залишаються. Асиміляція... Те ж саме чекає і тутешніх русинів.

— А як же пророцтво? Як же Андрій, що стояв зі своїм хрестом на Дніпрових кручах?

Недоля удавано засміявся:

— Це все байки...

— Не бреши, демоне! Тут іще будуть стояти міста християнські із церквами золототерхими. А що до жінки — вона не дасться. Не всі такі! Так, люди є різні, але Він помер за їхні гріхи, я ж готовий накласти головою за їхню надію!

Демон зареготав цього разу щиро, і регіт його сколихнув цю мертву тишу і луною покотився понад річкою.

— Тоді давай поб'ємося об заклад!

...Правила були давно відомі. Руки Михайло чорному не потиснув, але його слово важило набагато більше.

— Згода!

У ту ж мить сокира продовжила свій смертоносний політ, однак Михайло перехопив її лівою рукою і запустив назад: Недоля й незчувся, як сталеве лезо пролетіло над його головою і вп'ялося в дерево. Усе навколо ожило, навіть вітер знову почав колихатися у верховітті дерев.

— Ще побачимося, — мовив Михайло і зник.

— Відпусти її, — наказав Недоля, потираючи руки. Половий опустил меча.

— Іди звідси.

Жінка ще не до кінця зрозуміла, що сталося, однак долю випробовувати не стала. Затуливши руками розхристану сорочку, вона поволі встала і покрокувала геть. Обри один за одним розступилися перед нею.

Знову пішов холодний дощик...

Розділ 1
МАРІЯ

Тут усе перемішалось: час, люди, звичаї, історія. Здавалося, що хтось просто перезавантажив систему — і вона видавала, викидала різні результати, перебираючи їх, перетасовуючи, не в змозі вибрати з-поміж них оптимальний. Та хіба ж реально було усе це систематизувати, розкласти по якихось полечках, комірках, позначити нулями й одиничками? Ні! Не цього разу, бо все це творилося не в надрах процесора, не на моніторі, а просто перед моїми очима, навколо мене, в моїй голові та душі. Замість мирного гудіння системного блока тихо стукало серце в грудях, а замість лампочок індикаторів мені блимало здала світло в кінці тунелю...

Історія, що вам хочу розказати, доволі дивна, і ваше право — вірити чи посміятися. Життя людині дається лише раз, і вона проходить його від точки до точки. Проходячи цей шлях, людина мислить і працює, любить і ненавидить, сумує і радіє, продовжує себе у нащадках. Мені довелося пережити не одне життя, а сотні, може, навіть тисячі — хто б їх рахував? Я надто часто втрачала найдорожче, мені його повертали і знов забирали, вириваючи з рук. Я виплакала всі свої сльози, висміяла увесь сміх, так що в душі лишилася простора чорна порожнеча. І серед тої порожнечі жила сива, втомлена, пригнічена моя любов, а з нею маленька-маленька надія. Та я знов і знов роблю цей крок. Чи я шкодую за зробленим? Ні, і ніколи не шкодуватиму.

Я тоді була маленьким пастушком, що крихітною цяточкою загубився серед темного степу. Сніп світла падав тоді на мене згори — і тут з'явився Ангел. Він був у білому, мав крила за плечима і німб, оповитий блискучим «дощиком». Уже було не так самотньо і страшно, навіть коли показався Чорт. Дідько був чорний і кудлатий, усе стрибав чогось навколо нас,